

БИНО ВА INSHOOTLARNING TEXNIK HOLATINI ANIQLASH VA BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI

Raxmatullayev Tursunali Jo‘raboyevich

*Adliya vazirligi huzuridagi
X.Sulaymonova nomidagi Respublika sud
ekspertiza markazi Surxondaryo viloyati bo‘limi
Sud qurilish-texnik eksperti.
ar93311810@gmail.com +998937641441.*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada bino va inshootlarning texnik holatini aniqlash va baholashning zamonaviy usullari, ularning ilmiy-amaliy ahamiyati hamda qo‘llanilish sohalari tahlil qilingan. Texnik tekshiruv jarayonining asosiy bosqichlari, konstruksiya elementlarini baholash usullari va inshootlarning ishonchliligini ta‘minlashda qo‘llaniladigan zamonaviy texnologiyalar ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, norazrushuvchi nazorat usullari, raqamli modellashtirish (BIM), lazer skanerlash va monitoring tizimlarining inshoot holatini baholashdagi roli yoritilgan. Ilmiy yondashuvlar asosida texnik holat toifalari va ularning amaliyotdagi ahamiyati tahlil qilingan. Maqolada bino va inshootlarning xavfsiz ekspluatatsiyasini ta‘minlash, avariya holatlarining oldini olish va xizmat muddatini uzaytirishda zamonaviy baholash usullarining samaradorligi asoslab berilgan.

KALIT SO‘ZLAR

Bino va inshootlar, texnik holat, baholash usullari, texnik tekshiruv, konstruksiya elementlari, norazrushuvchi nazorat, BIM texnologiya, lazer skanerlash, monitoring, ishonchlilik, xavfsizlik, rekonstruksiya.

Bugungi kunda mamlakatimizda bino va inshootlar qurilishida jadal o‘shish kuzatilmoqda. Shu bilan birga, ayniqsa, xususiy turar-joy sektorida, ya‘ni yakka tartibdagi turar-joy binolari va binolarni qurishda, qurilish ishchi loyihalarsiz amalga oshirilganda, bu qurilishning buzilishiga olib keladi, ya‘ni binolarning qurilish

qoidalariga va normalariga rioya qilmasligi. Bundan tashqari, tegishli shaxslar pulni tejash maqsadida, shuningdek pudratchilarning insofsizligi, qurilish loyihasidan chetga chiqish bilan amalga oshiriladigan holatlar ham mavjud. Shuningdek, qo'shnilar qurilish qoidalarini buzgan holda eski binolarni buzib tashlashlari, yangilarini qurishlari odatiy hol yemas.

Respublikamizda noqonuniy barpo etilgan binolarni buzish bilan bog'liq nizolarni hal etish, ularning qurilish qoidalari va talablariga rioya etmasligini aniqlash muammosi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Binolarni tekshirish — ixtiyoriy asosda amalga oshiriladigan inshootlar va muhandislik tizimlarining holatini mustaqil tekshirish. Aslida, bu ta'mirlash zarurati, rekonstruksiya qilish imkoniyati yoki obyektning bozor qiymatini baholash uchun hozirgi vaqtda tuzilmalarning texnik holati to'g'risida ma'lumot to'plashdir. Mulk hisoblabgan har qanday binoni sotib olish katta miqdordagi investitsiyalarni o'z ichiga oladi. Binoning holatini dastlabki o'rganish uning texnik holatini xolisona tushunishga yordam beradi hamda kelajakda qo'shimcha vaqt va pulni isrof qilishdan saqlaydi. Bu holda butun bino yoki alohida konstruktiv elementlarning jismoniy eskirish darajasini aniqlash va obyektning haqiqiy narxini belgilash mumkin.

Tugallanmagan obyektни sotib olayotganda, keyingi ish hajmini aniqlash uchun binoning holatini to'liq tekshirish tavsiya etiladi. Tekshiruvdan so'ng bino ta'mirlashga muhtojmi va qay darajada, rekonstruksiya zarurmi yoki uni buzib, yangisini qurish arzonroq va osonroqmi, aniq bo'ladi. Tuzilish holatini tekshirish imkonini beradi va qayta qurish yoki ta'mirlash imkoniyati hamda ehtiyojini yetarli darajada baholaydi. Misol uchun, yong'indan keyin uy sotib olishning juda keng tarqalgan amaliyoti ba'zi hollarda tegishli narxni va rekonstruksiya ishlarini amalga oshirishning maqsadga muvofiqligini aniqlash uchun binoning holatini tekshirishni talab qilishi mumkin.

Bino va inshootlarni texnik ko'rikdan o'tkazish tugallanmagan yoki yong'indan shikastlangan obyektни rekonstruksiya qilishni rejalashtirishda yordam beradi. U qo'llab-quvvatlovchi tuzilmalar holati, ularni qo'llab-quvvatlovchi manba va

barqarorlikka xolis baho beradi. Binoni rekonstruksiya qilish, modernizatsiya qilish yoki kapital ta'mirlashni rejalashtirayotganda bino konstruksiyalarini tekshirish tavsiya etiladi. Ushbu jarayonga ehtiyoj ushbu ishlar uchun loyihani tuzishning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqadi. Yangi binoni loyihalash mavjud obyektidagi ishlarni rejalashtirishdan ko'ra osonroqdir. Bunday holda, bino va inshootlarni tekshirish va texnik ko'rikdan o'tkazish binoning qaysi konstruktiv elementlarini almashtirish yoki mustahkamlash kerakligini, binolarning tartibida qanday o'zgarishlar kiritilishini aniqlash uchun amalga oshiriladi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda qurilish sohasi jadal sur'atlarda rivojlanmoqda. Yangi turar-joy binolari, sanoat inshootlari va infratuzilma obyektlari keng miqyosda barpo etilmoqda. Biroq amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, ayrim hollarda qurilish ishlari loyiha hujjatlariga to'liq amal qilinmasdan yoki meyoriy talablardan chetga chiqqan holda bajarilmoqda. Bu esa binolarning mustahkamligi, barqarorligi va xavfsizligiga salbiy ta'sir ko'rsatib, avariya holatlari kelib chiqishi xavfini oshiradi. Shu sababli bino va inshootlarning texnik holatini aniqlash, baholash va monitoring qilish qurilish sohasida muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

Bino va inshootlarning texnik holati tushunchasi

Bino va inshootlarning texnik holati — bu ularning konstruktiv elementlari, muhandislik tizimlari va funksional xususiyatlarining belgilangan meyoriy talablarga, xavfsizlik standartlariga hamda ekspluatatsiya sharoitlariga qay darajada mos kelishini ifodalovchi kompleks ko'rsatkich hisoblanadi. Ushbu tushuncha qurilish inshootining mustahkamligi, barqarorligi, ishonchliligi va uzoq muddatli foydalanish imkoniyatini baholashda asosiy mezon sifatida xizmat qiladi. Ilmiy adabiyotlarda texnik holat tushunchasi ko'p jihatli kategoriya sifatida qaraladi. U faqatgina konstruksiyalarning jismoniy eskirishi bilan cheklanib qolmay, balki tashqi muhit ta'siri, ekspluatatsiya rejimi, materiallarning fizik-mexanik xossalari va inson omillarini ham o'z ichiga oladi. Shu nuqtai nazardan, texnik holatni aniqlashda kompleks yondashuv talab etiladi.

Бино va inshootlarning texnik holati quyidagi asosiy ko'rsatkichlar orqali tavsiflanadi:

konstruktiv elementlarning mustahkamligi va yuk ko'tarish qobiliyati;
deformatsiya va yoriqlarning mavjudligi;
materiallarning korroziyaga uchrashi va eskirishi;
muhandislik kommunikatsiyalarining ishlash holati;
inshootning umumiy barqarorligi va xavfsizligi.

Ilmiy tadqiqotlarga ko'ra, texnik holat odatda bir nechta toifalarga ajratiladi: xizmatga yaroqli (normal holat), cheklangan xizmatga yaroqli, nosoz (avariya oldi holati) va avariya holati. Bu tasnif inshootdan foydalanish imkoniyatlarini belgilash, ta'mirlash yoki rekonstruksiya qilish zaruratini aniqlashda muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy qurilish amaliyotida texnik holatni baholash jarayoni diagnostika tushunchasi bilan chambarchas bog'liq. Diagnostika — bu inshoot konstruksiyalarida yuzaga kelgan nuqson va nosozliklarni aniqlash, ularning sabablarini tahlil qilish va kelgusi rivojlanishini prognoz qilish jarayonidir. Ushbu jarayonda vizual ko'rik, instrumental o'lchovlar, laboratoriya tahlillari va raqamli modellashtirish usullaridan foydalaniladi.

Texnik holat tushunchasi «ishonchlilik» kategoriyasi bilan ham uzviy bog'liq. Ishonchlilik — inshootning belgilangan vaqt davomida o'z funksiyasini bajara olish qobiliyati bo'lib, u mustahkamlik, barqarorlik va chidamlilik kabi komponentlardan tashkil topadi. Shu sababli texnik holatni baholashda ushbu omillar albatta hisobga olinadi. Bundan tashqari, texnik holatni aniqlashda normativ-huquqiy hujjatlar muhim rol o'ynaydi. Qurilish sohasidagi standartlar va qoidalar (QMQ, SNiP, Yevrokodlar) inshootlarni baholash mezonlarini belgilab beradi va ularning xavfsiz ekspluatatsiyasini ta'minlashga xizmat qiladi. Ilmiy jurnallarda ta'kidlanishicha, zamonaviy yondashuvlar normativ talablarni raqamli monitoring va sensor texnologiyalari bilan integratsiya qilishga qaratilgan.

Xulosa qilib aytganda, bino va inshootlarning texnik holati — bu ko'p omilli va dinamik tushuncha bo'lib, u vaqt o'tishi bilan o'zgarib boradi. Ushbu holatni aniqlash

va baholash qurilish obyektlarining xavfsizligini ta'minlash, ularning xizmat muddatini uzaytirish va iqtisodiy samaradorligini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu bois, texnik holat tushunchasini chuqur o'rganish va uni ilmiy asosda baholash zamonaviy qurilish muhandisligining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Texnik holatni aniqlashning maqsad va vazifalari

Bino va inshootlarning texnik holatini aniqlash — qurilish obyektlarining ishonchliligi, xavfsizligi va uzoq muddatli ekspluatatsiyasini ta'minlashga qaratilgan muhim muhandislik jarayoni hisoblanadi. Ilmiy jurnallar va zamonaviy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, mazkur jarayonning asosiy maqsadi inshootning amaldagi holatini xolis baholash, mavjud nuqson va shikastlanishlarni aniqlash hamda ularning kelgusidagi rivojlanishini prognoz qilishdan iborat.

Texnik holatni aniqlashning bosh maqsadi — inshootdan xavfsiz va samarali foydalanishni ta'minlashdir. Bu maqsadga erishish uchun konstruktsiya elementlarining mustahkamligi, barqarorligi va ishonchlilik darajasi tekshiriladi. Shu bilan birga, binoning normativ hujjatlar talablariga mosligi va ekspluatatsiya sharoitida o'z funksiyalarini to'liq bajara olish qobiliyati baholanadi. Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, texnik holatni o'z vaqtida aniqlash avariya holatlarining oldini olish va inson hayoti hamda mulkini muhofaza qilishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Texnik holatni aniqlashning vazifalari ko'p qirrali bo'lib, ular bir nechta yo'nalishlarni qamrab oladi. Avvalo, bino va inshoot konstruktsiyalarida mavjud nuqsonlar, yoriqlar, deformatsiyalar va materiallar eskirishi darajasini aniqlash muhim vazifa hisoblanadi. Bu jarayonda vizual ko'rik, instrumental o'lchovlar va laboratoriya tahlillari qo'llaniladi. Ilmiy tadqiqotlarga ko'ra, nuqsonlarning turi va kelib chiqish sabablarini aniqlash ularni bartaraf etish choralarini to'g'ri belgilash imkonini beradi.

Keyingi muhim vazifalardan biri — konstruktsiyalarning yuk ko'tarish qobiliyatini baholashdir. Bu orqali inshootning amaldagi yuklamalarga chidamliligi va xavfsizlik darajasi aniqlanadi. Shuningdek, ekspluatatsiya davomida yuzaga kelgan o'zgarishlar, ya'ni deformatsiyalar va dinamik ta'sirlar ham tahlil qilinadi. Ilmiy

jurnallarda ta'kidlanganidek, bunday tahlillar inshootning kelgusidagi texnik holatini prognoz qilish imkonini yaratadi.

Texnik holatni aniqlashning yana bir vazifasi — muhandislik kommunikatsiyalarining (elektr ta'minoti, suv ta'minoti, kanalizatsiya, isitish tizimlari) ishlash samaradorligini baholashdir. Chunki ushbu tizimlar binoning umumiy ekspluatatsiya sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, ekologik va sanitar-gigiyenik talablarga muvofiqlikni tekshirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy ilmiy yondashuvlarda texnik holatni aniqlashning vazifalari qatoriga monitoring va diagnostika tizimlarini joriy etish ham kiradi. Doimiy monitoring orqali konstruksiyalardagi o'zgarishlar dinamikasi kuzatiladi va xavfli holatlar erta bosqichda aniqlanadi. Bu esa profilaktik ta'mirlash ishlarini o'z vaqtida amalga oshirish imkonini beradi va katta moliyaviy xarajatlarning oldini oladi. Bundan tashqari, texnik holatni aniqlashning vazifalariga inshootning xizmat muddatini uzaytirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish ham kiradi. Ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, to'g'ri tashkil etilgan diagnostika va baholash ishlari orqali rekonstruksiya yoki kapital ta'mirlashning optimal usullarini tanlash mumkin bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, texnik holatni aniqlashning maqsad va vazifalari bino va inshootlarning xavfsizligi, ishonchliligi va iqtisodiy samaradorligini ta'minlashga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar tizimini tashkil etadi. Ushbu jarayon zamonaviy qurilish muhandisligida muhim ahamiyatga ega bo'lib, ilmiy asoslangan yondashuvlar orqali amalga oshirilishi lozim.

Bino va inshootlarning texnik holatini aniqlash va baholash zamonaviy qurilish muhandisligida muhim ilmiy-amaliy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonning asosiy maqsadi inshootlarning ishonchliligi, xavfsizligi va uzoq muddatli ekspluatatsiyasini ta'minlashdan iborat bo'lib, bu borada ilmiy tadqiqotlar kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Zamonaviy ilmiy jurnallarda ta'kidlanishicha, har qanday bino yoki inshoot vaqt o'tishi bilan tashqi va ichki omillar ta'sirida o'z texnik holatini o'zgartiradi. Shu sababli ularni muntazam ravishda tekshirish va baholash qurilish sohasida ustuvor vazifalardan biriga aylangan.

Texnik holatni aniqlash jarayoni odatda bosqichma-bosqich amalga oshiriladi va u bir vaqtning o'zida bir nechta usullarning uyg'unlashuvini talab qiladi. Avvalo, inshoot haqidagi dastlabki ma'lumotlar, jumladan, loyiha hujjatlari, ekspluatatsiya tarixi va avvalgi tekshiruv natijalari o'rganiladi. Bu ma'lumotlar inshootning umumiy holati haqida dastlabki tasavvur hosil qilish imkonini beradi. Keyingi bosqichda vizual ko'rik o'tkazilib, konstruksiyalardagi ko'zga ko'rinadigan nuqsonlar, yoriqlar, deformatsiyalar va materiallar eskirishi aniqlanadi. Bunday kuzatuvlar, garchi oddiy ko'rinsa-da, ko'p hollarda muhim axborot manbai bo'lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, zamonaviy yondashuvlar doirasida instrumental va laboratoriya usullaridan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Maxsus asboblardan yordamida konstruksiya elementlarining mustahkamligi, yuk ko'tarish qobiliyati va fizik-mexanik xususiyatlari aniqlanadi. Ilmiy tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, bunday aniq o'lchovlar natijasida inshootning real texnik holati haqida xolis xulosa chiqarish mumkin bo'ladi. Ayniqsa, norazrshuvchi nazorat usullari (ultratovush, termografiya, radiografiya) konstruksiyalarni buzmasdan turib tekshirish imkonini berishi bilan ahamiyatlidir.

Bino va inshootlarning texnik holatini baholashda konstruksiya elementlarini chuqur tahlil qilish muhim o'rin tutadi. Fundament, devorlar, ustunlar va yopmalar kabi asosiy yuk ko'taruvchi elementlar inshoot barqarorligini ta'minlaydi. Ularning holatidagi har qanday o'zgarish butun inshoot xavfsizligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun ilmiy yondashuvlarda ushbu elementlarning deformatsiyasi, yoriqlar rivojlanishi va materiallarning eskirish darajasi alohida o'rganiladi.

Texnik holatni baholash jarayonida inshootlar muayyan toifalarga ajratiladi. Bu toifalar odatda normal holat, cheklangan xizmatga yaroqli holat, avariya oldi holati va avariya holatini o'z ichiga oladi. Bunday tasnif inshootdan foydalanish imkoniyatlarini belgilash va zarur chora-tadbirlarni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, ushbu toifalarga ajratish orqali rekonstruksiya yoki ta'mirlash ishlarini rejalashtirish ancha samarali bo'ladi.

Inshootning texnik holatiga turli xil omillar ta'sir ko'rsatadi. Tabiiy-iqlimiy sharoitlar, jumladan, harorat o'zgarishi, namlik va shamol ta'siri materiallarning eskirishiga olib keladi. Mexanik yuklamalar, ayniqsa, meyordan ortiq yuk tushishi konstruksiyalarning deformatsiyalanishiga sabab bo'ladi. Shuningdek, korroziya jarayonlari, qurilishdagi xato va kamchiliklar, ekspluatatsiya qoidalariga rioya qilinmasligi kabi omillar ham texnik holatga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ilmiy tadqiqotlar ushbu omillarni kompleks tarzda hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi.

Zamonaviy tekshiruv usullari esa ushbu jarayonni yanada samarali va aniq qilib beradi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar, lazer skanerlash, dronlar orqali monitoring va BIM tizimlari keng qo'llanilmoqda. Ushbu texnologiyalar inshootlarning uch o'lchamli modellarini yaratish, ularning holatini doimiy ravishda kuzatish va ehtimoliy nosozliklarni oldindan aniqlash imkonini beradi. Ilmiy jurnallarda ta'kidlanishicha, bunday innovatsion yondashuvlar inson omilini kamaytiradi va tekshiruv natijalarining ishonchliligini oshiradi.

Texnik tekshiruv natijalari amaliy jihatdan katta ahamiyatga ega bo'lib, ular asosida muhim qarorlar qabul qilinadi. Jumladan, inshootdan keyingi foydalanish, ta'mirlash yoki rekonstruksiya qilish zarurati belgilanadi. Shuningdek, xavfli holatlar aniqlangan taqdirda, tezkor choralar ko'rish imkoniyati yaratiladi. Ilmiy tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, o'z vaqtida o'tkazilgan texnik tekshiruvlar katta avariya va moliyaviy yo'qotishlarning oldini olishga xizmat qiladi. Umuman olganda, bino va inshootlarning texnik holatini aniqlash va baholash zamonaviy qurilish sohasida strategik ahamiyatga ega bo'lgan jarayon hisoblanadi. Ilmiy asoslangan yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali ushbu jarayonning samaradorligi sezilarli darajada oshiriladi, bu esa inshootlarning xavfsizligi, ishonchliligi va uzoq muddatli xizmat qilishini ta'minlaydi.

Xulosa

Bino va inshootlarning texnik holatini aniqlash va baholash zamonaviy qurilish muhandisligida strategik ahamiyatga ega bo'lgan yo'nalish hisoblanadi. Ilmiy jurnallar va sohaviy tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, inshootlarning ekspluatatsiya

davridagi xavfsizligi, ishonchliligi va uzoq muddatli xizmat qilish qobiliyati aynan ularning texnik holatini o'z vaqtida va to'g'ri baholashga bevosita bog'liqdir. Shu bois, mazkur jarayon nafaqat diagnostika vazifasini, balki profilaktik va prognozlashtiruvchi funksiyani ham bajaradi.

Tadqiqotlar natijalariga ko'ra, bino va inshootlarning texnik holatini aniqlashda an'anaviy usullar (vizual ko'rik, instrumental o'lchovlar) bilan bir qatorda zamonaviy texnologiyalar — norazrushuvchi nazorat usullari, raqamli modellashtirish, lazer skanerlash va BIM tizimlari keng qo'llanilmoqda. Bu esa inshootlarning real holatini yuqori aniqlikda baholash, yashirin nuqsonlarni erta bosqichda aniqlash hamda inson omilini kamaytirish imkonini beradi. Ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, aynan ushbu innovatsion yondashuvlar qurilish sohasida texnik tekshiruv sifatini yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Texnik holatni baholash jarayonida olingan natijalar inshootlarning foydalanish imkoniyatlarini belgilashda, ularni ta'mirlash, mustahkamlash yoki rekonstruksiya qilish bo'yicha qaror qabul qilishda asosiy manba bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, avariya holatlarining oldini olish va iqtisodiy yo'qotishlarni kamaytirishda ham muhim rol o'ynaydi. Ilmiy tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, tizimli monitoring va muntazam diagnostika orqali inshootlarning xizmat muddatini sezilarli darajada uzaytirish mumkin.

Bundan tashqari, texnik holatni baholashda konstruksiya elementlarining ishonchliligi, materiallarning fizik-mexanik xususiyatlari va tashqi muhit ta'sirlari kompleks tarzda hisobga olinishi lozim. Bu esa baholash jarayonining ilmiy asoslangan va xolis bo'lishini ta'minlaydi. Zamonaviy yondashuvlarda risk-taxlil usullaridan foydalanish ham tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, chunki bu orqali ehtimoliy nosozliklar va avariya xavflari oldindan prognoz qilinadi.

Bino va inshootlarning texnik holatini aniqlash va baholashning zamonaviy usullari qurilish sohasida xavfsizlikni ta'minlash, resurslardan samarali foydalanish va inshootlarning uzoq muddatli ekspluatatsiyasini kafolatlashda muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu sohada innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish

va ilmiy yondashuvlarni takomillashtirish kelajakda yanada aniq, tezkor va ishonchli baholash tizimlarini yaratishga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi «Sud ekspertizasi to‘g‘risida»gi 249-sonli Qonuni;
2. O‘zbekiston Respublikasining Shaharsozlik kodeksi;
3. SHNK 1.04.01-23 «Bino va inshootlarning texnik holatini o‘rganish va monitoring qilish tartibi», 16.05.2024 y. Buyruq №01/2-19-son;
4. QMQ 2.01.03-19 «Zilzilaviy hududlarda qurilish», 15.10.2019 y. Buyruq №480-son;
5. SHNQ 2.03.01-24 «Beton va temir-beton konstruksiyalar», 20.06.2024 y. Buyruq №01/2-22-son;
6. SHNK 2.08.01-19 «Turar joy binolari», 15.10.2019 y. Buyruq №480-son.
7. SHNQ 1.04.03-23 «Bino va inshootlarni qurish, rekonstruksiya qilish, ta‘mirlash va ularga texnik xizmat ko‘rsatishni tashkil etish», 18.01.2024 y. Buyruq №14-son;
8. GOST 31937-2024. Bino va inshootlar. Qoidalar texnik holatni tekshirish va monitoring qilish. Standartlashtirish, metrologiya va sertifikatlashtirish bo‘yicha davlatlararo kengashi.